

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

студента Єрохіної Олени Вікторівни
(ПІБ)
академічної групи 071М-19з-1
(шифр)
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)
спеціалізації «Облік і аудит»
(назва спеціалізації)
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)
на тему: «Організація та методика обліку, аналізу і аудиту операцій з основними засобами (на прикладі ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»))»
(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Пашкевич М.С.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.		

Дніпро
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри
обліку та аудитуПашкевич М.С.

_____

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню **магістра**
(бакалавра, магістра)

Студенту Єрохіной О.В. академічної групи 071М-19з-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

спеціалізації «Облік і аудит»

(назва спеціалізації)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Організація та методика обліку, аналізу і аудиту операцій з основними засобами (на прикладі ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «УТЬОС»»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____
№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	Теоретичні засади обліку, аналізу та аудиту операцій з основними засобами	29.09.2020р.
2	Методика та організація обліку операцій з основними засобами	30.10.2020 р.
3	Методика та організація аналізу і аудиту операцій з основними засобами	27.11.2020 р.

Завдання видано

_____

(підпис керівника)

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 02.09.2020 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 01.12.2020 р.**Прийнято до виконання**

_____

(підпис)

Єрохіна О.В.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 67 с., 14 рис., 21 табл., 1 додаток, 29 джерел.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ЗНОС, АНАЛІЗ, АУДИТ, НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБЛІК, ПЕРВІСНА ВАРТІСТЬ, СПРАВЕДЛИВА ВАРТІСТЬ, ЗНОС, ПЕРЕОЦІНКА

Предмет дослідження - питання організації та методики обліку, аналізу і аудиту операцій з основними засобами

Об'єкт розроблення – господарські операції з основними засобами ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос».

Мета роботи – теоретичне узагальнення методологічних та методичних аспектів обліку, аналізу і аудиту основних засобів, надання повної та неупередженої інформації про облік і аудит засобів.

Результати та їх новизна – документальне оформлення переоцінки основних засобів через запропонування форми документу «Регістр аналітичного обліку переоцінки основних засобів», який дасть змогу вести облік результатів переоцінки основних засобів на підприємстві за кожним інвентарним об'єктом; облікове відображення необоротних активів та групи вибуття, утримувані для продажу; графік документообігу з обліку основних засобів.

Визначені основи побудови обліку і аудиту операцій з основними засобами підприємства. Продемонстровано організацію документального оформлення основних засобів у містах зберігання. Наведено методику організації обліку надходження та вибуття основних засобів. Визначені основні засоби, як об'єкт аудиту. Наведено загальну методику проведення аудиту операцій з необоротними активами.

Практична значимість кваліфікаційної роботи - полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту основних засобів відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	10
1.1 Визначення економічної сутності основних засобів	10
1.2 Класифікація необоротних матеріальних активів	13
1.3 Загальна характеристика та стратегія діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»	17
1.4 Фінансовий аналіз діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»	19
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	24
2.1 Облік надходження основних засобів	24
2.2 Придбання основних засобів за грошові кошти	29
2.3 Самостійне виготовлення основних засобів	30
2.4 Безоплатне отримання основних засобів	32
2.5 Облік вибуття основних засобів	33
2.6 Удосконалення обліку операцій з основними засобами на підприємстві ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»	37
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ І АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	41
3.1 Цілі і задачі аудиту основних засобів	41
3.2 Нормативно – правове регулювання аудиту основних засобів на підприємстві	44
3.3 Аудит облікової політики підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» стосовно основних засобів	46

3.4 Оцінка системи внутрішнього контролю та виявлення зон ризику на підприємстві	48
3.5 Зміст програми аудиторської перевірки на підприємстві	51
3.6 Удосконалення аудиту та аналізу операцій з основними засобами	56
Висновки до розділу 3	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Для реалізації господарської діяльності підприємства, необхідна наявність предметів праці у вигляді матеріально-технічних ресурсів та засобів праці. Основні засоби – це сукупність засобів праці, які знаходяться в розпорядженні підприємства. Основні засоби являють собою основу всієї виробничо-господарської діяльності підприємства.

Конкурентні переваги підприємства неможливі без вирішення питання підвищення ефективності використання основних засобів, а також виробничих потужностей. Від цього питання залежить фінансовий стан, конкурентоздатність, розмір прибутку підприємства. Від рівня технічного оснащення залежить і ефективність виробництва. Це визначає актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи. Питання вдосконалення обліку, аналізу і аудиту операцій з основними засобами досліджувалось багатьма відомими вченими та практиками в галузі бухгалтерського обліку. Особливо слід виділити роботи таких провідних економістів, як Немченко В.В. [1], Швець В.Г. [2], Усач Б. Ф.[3], Білуха М.Т.[4], Бутинець Т.А. [5] та інших. Незважаючи на дослідження, кожен суб'єкт господарювання має свої особливості і потребує конкретних заходів щодо вдосконалення обліку, аналізу і аудиту основних засобів.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є теоретичне узагальнення методологічних та методичних аспектів обліку, аналізу і аудиту основних засобів, надання повної та неупередженої інформації про облік і аудит засобів.

Цільова спрямованість дослідження обумовила постановку і вирішення таких завдань:

- визначити економічну сутність основних засобів;
- зробити класифікацію необоротних матеріальних активів;
- надати загальну характеристику та визначити стратегію діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»;

- зробити фінансовий аналіз діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»;
- представити методику обліку надходження та вибуття основних засобів;
- представити методику обліку придбання основних засобів за грошові кошти, самостійного виготовлення;
- провести аудит операцій з основними засобами на підприємства та надати оцінку системі внутрішнього контролю;
- зробити аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є питання організації та методики обліку, аналізу і аудиту операцій з основними засобами.

Об'єктом дослідження є господарські операції з основними засобами ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, узагальнення, порівняння, моделювання – для вивчення досвіду організації обліку і контролю у основних засобів на підприємстві;
- бухгалтерське спостереження – для збирання первинної інформації про факти господарського життя та її реєстрація в документах;
- прогнозування та моделі регресійного аналізу – для планування взаємозв'язку показників діяльності базового підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку, аналізу і аудиту основних засобів підприємства й полягає у наступному:

удосконалено:

- документальне оформлення переоцінки основних засобів через запропонування форми документу «Регістр аналітичного обліку переоцінки основних засобів», який дасть змогу вести облік результатів переоцінки основних засобів на підприємстві за кожним інвентарним об'єктом;
- облікове відображення необоротних активів та групи вибуття, утримувані для продажу;
- графік документообігу з обліку основних засобів.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту основних засобів відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку підприємства.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування в ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос».

Результати наукових досліджень автора використовуються у навчальному процесі Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», зокрема у викладанні дисципліни «Фінансовий облік».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні аспекти формування економічної системи в умовах нестабільності» (м. Київ, 31 жовтня 2020 р.). – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2020. – 140 с..

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково – практичної конференції.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів і висновку, що викладено на 67 сторінках друкованого тексту. Матеріали магістерської роботи містять 14 рисунків, 21 таблицю. Список використаних джерел із 29 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

1.1 Визначення економічної сутності основних засобів

Основні засоби є важливою умовою і фактором забезпечення ефективної діяльності підприємств. В бухгалтерському обліку основні засоби виділено в окремий об'єкт.

Відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 16 [6] основними засобами вважаються активи, які відповідають таким критеріям:

- матеріальність - наявність фізичної форми;
- сфера дії - утримуються підприємством для використання у процесі виробництва або для постачання товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей;
- тривалість очікуваного строку використання - мають використовуватись більше від одного облікового періоду.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [7] дає таке тлумачення даної категорії:

- основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік).

Об'єкт основних засобів - це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям для нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначень, що мають для обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого

кожен предмет може виконувати свої функції, комплекс - певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Якщо один об'єкт основних засобів складається із частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

Строк корисного використання (експлуатації) - очікуваний період часу, протягом якого основні засоби будуть використовуватися установою або з їх використанням будуть виконуватися основні функції та завдання бюджетних установ.

Строк корисної (очікуваної) експлуатації основних засобів установи встановлюється міністерством за відомчою підпорядкованістю або (якщо такі нормативні документи відсутні) установою самостійно в момент придбання активу. У межах одного головного розпорядника бюджетних коштів на однотипні основні засоби встановлюється єдиний строк їх корисної експлуатації.

Для більш ефективного обліку основних засобів слід обґрунтовано їх класифікувати за найважливішими економічними і технічними ознаками.

Основні засоби в Україні можна згрупувати за їх функціональним призначенням, за галузевою ознакою, за використанням, за ознакою належності, за натурально-матеріальним складом [8].

За функціональним призначенням розрізняють:

- виробничі - основні засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню (будови, споруди, силові машини та обладнання, робочі машини та обладнання тощо), що діють у сфері матеріального виробництва;

- невиробничі основні засоби, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва й призначені в основному для обслуговування комунальних і культурно-побутових потреб трудящих (будови, споруди, обладнання, машини, апарати тощо), які використовуються у невиробничій сфері.

За галузевою ознакою основні засоби поділяються на:

- промислові;
- будівельні;
- сільськогосподарські;
- транспортні;
- зв'язку тощо.

За використанням основні засоби поділяються на:

- діючі (всі основні засоби, що використовуються у господарстві);
- недіючі (ті, що не використовуються у даний період часу у зв'язку з тимчасовою консервацією підприємств або окремих цехів);
- запасні (різне устаткування, що знаходиться в резерві й призначене для зміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються).

Істотне значення в обліку основних засобів має розподіл їх за ознакою належності на власні й орендовані.

Власні засоби можуть складатися із Статутного капіталу, додаткового капіталу з відповідних джерел на розширення роботи підприємства, власних прибутків, цільового фінансування і цільових надходжень.

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види їх вартості [9]:

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, яка амортизується;
- ліквідаційна вартість.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Залишкова вартість – різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів.

Справедлива вартість – ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі.

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

У таблиці 1.1 наведемо поняття та класифікацію основних засобів та інших необоротних активів:

Таблиця 1.1

Поняття та класифікація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів

<i>Поняття та класифікація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів</i>			
<i>Поняття</i>		<i>Класифікація</i>	
<i>Основні засоби</i>	<i>Інші необоротні матеріальні активи</i>	<i>Основні засоби</i>	<i>Інші необоротні матеріальні активи</i>

Продовж.табл.1.1

1	2	3	4
Матеріальні активи, що утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально – культурних функцій, очікуваний строк 13є титуль використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)	Матеріальні активи, призначені для використання протягом періоду більше одного року (або операційного циклу, якщо він більше одного року) і які не входять до складу основних засобів. Строк їх використання встановлюється підприємством самостійно і зазначається у Наказі про облікову політику.	інвестиційна нерухомість, земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади та інвентар, тварини, багаторічні насадження, інші основні засоби.	бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (титульні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи.

Складено за [6,7,10]

1.2 Класифікація необоротних матеріальних активів

Порядок обліку та руху основних засобів, інших необоротних матеріальних активів і незавершених капітальних інвестицій у необоротні матеріальні активи викладений у П(С)БО 7.

До основних засобів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» належать матеріальні активи, які:

а) утримуються на підприємстві з метою їх використання у процесі виробництва, поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду, здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій;

б) мають термін корисного використання більше одного року або одного операційного циклу, якщо він більше року.

Операційний цикл - це проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності та отриманням коштів від реалізації виготовленої з них продукції або товарів і послуг (п. 4 НП(С)БО 1) [11].

Необоротні матеріальні активи поділяються на три класи (Рис. 1.1).

Рис 1.1 Класи необоротних матеріальних активів

До малоцінних необоротних матеріальних активів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» належать спеціальні

інструменти та пристосування, інструменти та пристосування загального користування; вимірювальні прилади; змінне обладнання, що використовується для заміни зношених частин; виробничий інвентар - робочі столи, стелажі, шафи, стільці тощо, які мають незначну вартість і термін служби яких більше одного року.

Основні засоби в бухгалтерському обліку підприємства класифікуються за 9 групами.

Підприємство може розширювати вказану класифікацію, розділяючи в групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані, такі, що перебувають в експлуатації, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудуванні, частковій ліквідації тощо (п. 7 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів № 561) [12].

Група основних засобів - це сукупність об'єктів, однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання.

Об'єкт основних засобів - це:

— завершений пристрій, що має всі пристосування та приладдя до нього;

— конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій;

— відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що має загальні пристосування для обслуговування, управління та єдиний фундамент, унаслідок чого кожний предмет може виконувати свою функцію, а комплекс - певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно;

— інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, контрольована підприємством.

Іншими словами, якщо підприємство придбало які-небудь ресурси (у цьому випадку - об'єкти основних засобів), вартість яких визначена, і сподівається, використовуючи ці ресурси у своїй діяльності, отримати

прибуток, то такі ресурси відповідають поняттю активів і можуть відображатися в балансі підприємства.

Об'єкти основних засобів, що не відповідають критеріям визнання активом, повинні бути списані з балансу.

Згідно наказу про облікову політику ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» при зарахуванні на підприємство основних засобів встановлено їх мінімальну вартість – 20000,00 грн. З 23 травня 2020 року змінено вартісний критерій визначення основних засобів з 6 до 20 тис. гривень. Цей критерій застосовується до основних засобів, що вводяться в експлуатацію після 22 травня 2020 року. Основні засоби введені в експлуатацію до 23 травня 2020 року продовжують амортизуватись у податковому обліку, навіть якщо їх залишкова балансова вартість не перевищує 20 тис. гривень [13].

На рис. 1.1 наведемо витяг з наказу про облікову політику ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»:

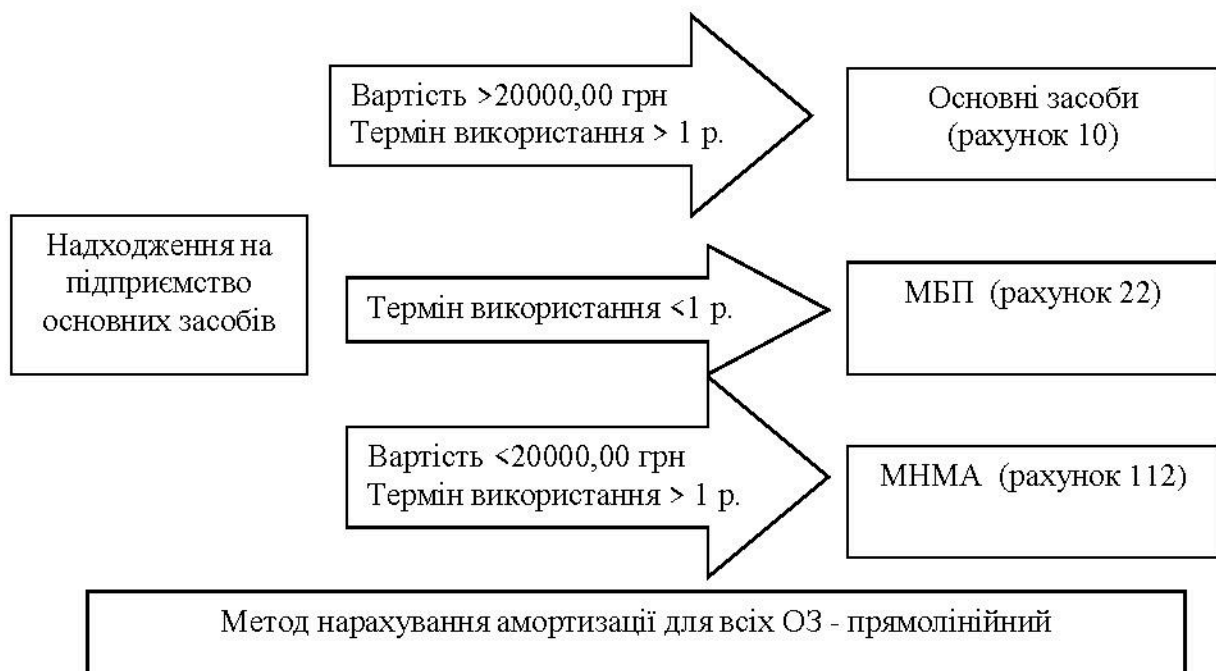

Рис.1.1. Витяг з наказу про облікову політику ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Якщо один об'єкт складається із частин, що мають різний термін експлуатації, то кожна із цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт.

Об'єкт основних засобів визнається активом, тобто може бути включений до балансу підприємства, якщо:

- 1) вартість його може бути достовірно визначена;
- 2) існує вірогідність отримання підприємством економічних вигід від його використання.

1.3 Загальна характеристика та стратегія діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» створене з метою одержання прибутку, згідно чинного законодавства України, а саме Цивільного [14] та Господарського [15] кодексамі України, законом України, «Про господарські товариства» [16].

Місцезнаходження підприємства:

Юридична та фактична адреса: 49089, м. Дніпропетровськ, Вул. Новобудівельна, будинок 9.

Галузь по КВЕД - 22.21 Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас.

Регістраційний номер підприємства – 32255190.

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки у банківських установах, круглі та інші печатки зі своєю назвою, ідентифікаційним кодом та логотипом, кутовий штамп з власним найменуванням, бланки, власний фірмовий знак та знак для товарів та послуг, іншу атрибутику юридичної особи, може від свого імені укладати договори, набувати майнові та пов'язані з ними немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем та відповідачем в суді, господарському суді, третейському суді.

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» було створено з метою надання прибутку шляхом надання послуг, здійснення виробництва, торгівельної та посередницької діяльності, виконання робіт, здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Основні види діяльності наведені на рисунку 1.2:

Рис. 1.2. Основні види діяльності ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Статутний фонд підприємства створено для забезпечення його діяльності і може бути збільшено завдяки грошових коштів, матеріальних цінностей (будинки, споруди, обладнання), прав користування землею, водою та іншими природними ресурсами, а також будь – якими майновими та немайновими правами (в том числі на інтелектуальну власність). У товаристві створюється Резервний фонд у розмірі 25% Статутного фонду. Розмір щомісячних відрахувань до нього не може бути менш як 5% суми чистого прибутку. Резервний фонд призначається на покриття непередбачених збитків.

Чистий прибуток, одержаний після сплати процентів по кредитах банків, сплати податків та інших платежів до бюджету залишається у повному

розпорядженні товариства, яке визначає напрями його використання. Збитки, що виникли в процесі діяльності покриваються, в першу чергу, за рахунок Резервного фонду. В разі недостатності коштів Резервного фонду може бути прийняте рішення про направлення на покриття збитків коштів з інших фондів.

Підприємство ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність у встановленому порядку, несе відповідальність за їх достовірність, та подає державним органам згідно з встановленими формами термінами.

В разі необхідності для перевірок фінансової та господарської діяльності ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» можуть залучатися спеціалізовані служби, в тому числі й аудиторські.

1.4 Фінансовий аналіз діяльності підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Зробимо у таблиці 1.2 аналіз темпів зростання показників діяльності ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» за 20178 – 2019 рр., використовуючи дані Балансів 2018 – 2019 рр. та Звітів про фінансові результати за 2018 – 2019 рр.

Таблиця 1.2

Темпи зростання показників за 2018 – 2019 рр. ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Показник	Форма, код, рядка	Попередній період, тис. грн	Звітний період, тис. грн	Темпи зростання, % (гр.3:гр.2)·100
1. Валюта балансу	Ф 1 -м, код рядка 1300	439,3	590,5	134,42

2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	Ф2 - м, код рядка 2000	2576,7	2603,9	101,06
3. Разом витрати	Ф2 - м, код рядка,120	2550	2506,7	106,55
4. Чистий прибуток	Ф2 - м, код рядка,150	2350	70,2	36,41

З таблиці бачимо, що темпи зростання показників, що покращує фінансове становище підприємства.

Горизонтальний аналіз полягає у співставленні фінансових даних підприємства за періоди 2018 – 2019 рр. у відносному та абсолютному вимірюваннях [12]. Зробимо горизонтальний аналіз діяльності ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» у таблиці 1.3:

Таблиця 1.3

Горизонтальний аналіз ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Показник	Код рядка форма 1- м	Звітний період		Відхилення (+, -)	
		на початок періоду	на кінець періоду	абсолютне (гр.3-гр.2)	відносне, % (гр.3:гр.2)·100
АКТИВ					
I. Необоротні активи	1300	121,5	91,5	-30	75,31
в тому числі:					
основні засоби	1010	121,5	91,5	-30	75,31
II. Оборотні активи в тому числі:	1195	316,5	498,1	181,6	157,38

Продовж.табл.1.3

виробничі запаси	1100	116,5	172	55,5	147,64
дебіторська заборгованість	1130	160,1	138,1	-22	86,26
грошові кошти та їх еквіваленти	1165	2,7	136,9	134,2	5070,4
БАЛАНС	1300	439,3	590,5	151,2	134,42
ПАСИВ					
I. Власний капітал	1495	201,6	393,2	191,6	195,04
в тому числі:					
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	190,9	382,5	324	-0,12
IV. Поточні зобов'язання в тому числі:	1695	237,7	197,3	-40,4	83,00
Кредиторська заборгованість	1610	106,2	60,5	-45,7	56,97
БАЛАНС	1900	439,3	590,5	151,2	134,42

Фінансове становище ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» знаходиться у відмінному стані. Спостерігається збільшення необоротних активів, збільшення грошових коштів та зменшення нерозподіленого прибутку, але з збільшенням обсягів власного капіталу.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад обліку, аналізу та аудиту операцій з основними засобами показало наступне:

1. Визначено, що згідно національних стандартів основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік).

2. Згідно міжнародних стандартів основні засоби повинні відповідати наступним критеріям: відповідають таким критеріям:

- матеріальність - наявність фізичної форми;

- сфера дії - утримуються підприємством для використання у процесі виробництва або для постачання товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей;

- тривалість очікуваного строку використання - мають використовуватись більше від одного облікового періоду.

3. Основні засоби в бухгалтерському обліку підприємства класифікуються за 9 групами. Підприємства може розширювати вказану класифікацію, розділяючи в групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані, такі, що перебувають в експлуатації, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудуванні, частковій ліквідації тощо.

4. Діяльність ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» спрямовано на отримання прибутку шляхом надання послуг, здійснення виробництва, торгівельної та посередницької діяльності, виконання робіт, здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Основними видами діяльності підприємства є: виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас, виробництво тари з пластмас, виробництво машин і устаткування для виготовлення пластмас і гуми, виробництво будівельних виробів із пластмас.

5. Проведений аналіз фінансового стану підприємства показав, що фінансове становище Діяльність ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» знаходиться у відмінному стані. Спостерігається збільшення необоротних активів, збільшення грошових коштів та зменшення нерозподіленого прибутку, але з збільшенням обсягів власного капіталу.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

2.1 Облік надходження основних засобів

Шляхами надходження основних засобів на підприємство ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» є наступні:

- придбання як нових, так і таких, що були в експлуатації, основних засобів за грошові кошти;
- самостійне виготовлення основних засобів;
- переведення до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції;
- отримання основних засобів безплатно від юридичної або фізичної особи;
- отримання основних засобів у результаті обміну на подібні або неподібні активи.

Шляхи надходження показані на Рис.2.1:

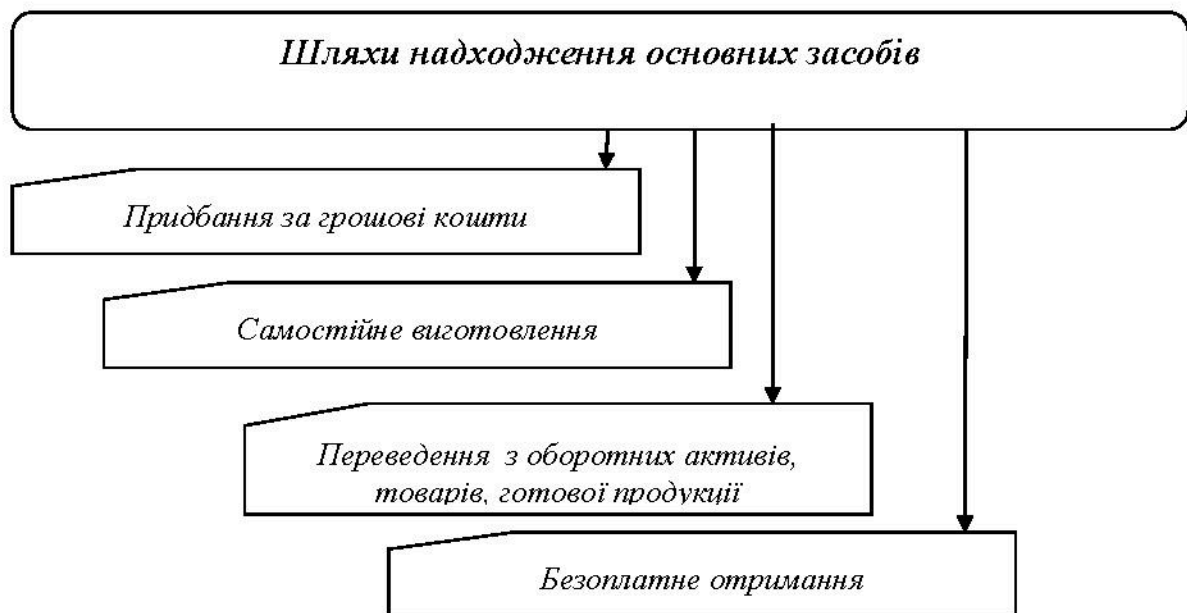

Рис. 2.1. Шляхи надходження основних засобів на підприємство

Активи — це ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому [11].

Подібні активи — це об'єкти, що мають однакове функціональне призначення й однакову справедливую вартість (п. 4 П(С)БО 7). Наприклад, до подібних активів можуть належати легкові автомобілі різних марок, що мають приблизно рівну ринкову вартість.

Активи, що не відповідають критеріям подібних, належать до неподібних активів.

Основні засоби зараховуються на баланс ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» за первісною вартістю.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт [7].

Первісна вартість залежить від способу надходження основних засобів. Наведемо у таблиці 2.1 формування первісної вартості основних засобів:

Таблиця 2.1

**Формування первісної вартості основних засобів на ТОВ
«Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»**

Спосіб надходження основних засобів	Первісна вартість активів
1	2
Придбані за грошові кошти	Первісна вартість активів складається з таких витрат:
	— суми, що виплачується постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
	— реєстраційних зборів, державного мита, інших платежів, здійснюваних у зв'язку з придбанням прав на об'єкт;
	— суми ввізного мита;

	<p>— суми непрямих податків, пов'язаних з придбанням основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);</p> <p>— витрат на страхування ризиків доставки основних засобів;</p> <p>— витрат на транспортування, установку, монтаж, наладку основних засобів;</p> <p>— інших витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою</p>
Самостійно виготовлені активи	<p>Первісна вартість активів включає:</p> <p>— вартість робіт, виконаних субпідрядником;</p> <p>— вартість обладнання, що підлягає монтажу;</p> <p>— прямі матеріальні витрати;</p> <p>— прямі витрати на оплату праці;</p> <p>— накладні витрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом;</p> <p>— вартість ліцензії на будівництво;</p> <p>— оплату послуг архітекторів, юристів та ін.</p>
Безоплатно отримані основні засоби	<p>Первісна вартість активів дорівнює справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат</p> <p>У міру нарахування амортизації на безоплатно отримані активи визнається дохід у розмірі суми амортизації</p>
Об'єкти, переведені з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо	Первісна вартість активів - це собівартість оборотних активів, що визначається згідно з П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати»

Об'єкт основних засобів отриманий в обмін на подібний об'єкт	Первісна вартість дорівнює:
	— залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів;
	— справедливій вартості переданого об'єкта, якщо вона нижча від залишкової вартості (різниця включається до витрат звітного періоду). Якщо виникає необхідність у грошовій доплаті, то такі активи вважаються неподібними
Об'єкт основних засобів отриманий в обмін на неподібний об'єкт або інші активи	Первісна вартість активів дорівнює справедливій вартості переданого об'єкта плюс (мінус) сума грошових коштів, переданих (отриманих) під час обміну

Складено за [7]

Справедлива вартість — сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами [17].

З визначення можна зробити висновок, що справедлива вартість прирівнюється до ринкової, оцінної або договірної ціни.

Не включаються до первісної вартості витрати на сплату процентів за користування кредитом у разі придбання активів за рахунок позикового капіталу.

Первісна вартість об'єктів основних засобів, зобов'язання за якими визначені загальною сумою, знаходиться шляхом ділення цієї суми пропорційно справедливій вартості окремого об'єкта основних засобів.

Первісна вартість об'єктів, придбаних за рахунок бюджетних коштів, не включає суму непрямих податків, які зменшують цільові надходження (п. 12 Методичних рекомендацій № 561).

Для відображення основних засобів у бухгалтерському обліку Планом рахунків [18] передбачено два рахунки:

- 10 «Основні засоби»;
- 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Придбаваючи, споруджуючи або виготовляючи об'єкти основних фондів, підприємства здійснюють капітальні інвестиції.

Згідно з Планом рахунків та Інструкцією № 291 усі затрати, пов'язані з придбанням або створенням необоротних матеріальних активів, накопичуються на субрахунках рахунка 15 «Капітальні інвестиції»:

151 «Капітальне будівництво»;

152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;

153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

Уведені в дію об'єкти зараховуються підприємством до складу основних засобів, а понесені витрати з кредиту рахунка 15 списуються в дебет рахунків 10 або 11.

Якщо будівництво об'єкта здійснювалося на принципах пайової участі, то кошти, які забудовник отримав від пайовика, відображаються таким чином:

Дебет рахунків грошових коштів, запасів - Кредит рахунка 48 «Цільове фінансування та цільові надходження».

При цьому ведеться аналітичний облік відомостей про пайовика та об'єкт будівництва.

Передача побудованого об'єкта пайовику оформляється Актом приймання-передачі та відповідними документами про право власності пайовика на об'єкт або його частину. У забудовника ця операція повинна відображатися проведеннями:

Дебет рахунка 48 «Цільове фінансування та цільові надходження» - Кредит рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

Зарахування на баланс власної частини побудованого об'єкта відображається таким чином:

Дебет рахунка 10 «Основні засоби» - Кредит рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

Аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться відповідно за видами основних засобів, інших необоротних активів, а також за окремими об'єктами капітальних вкладень (інвентарними об'єктами).

2. 2. Придбання основних засобів за грошові кошти

У разі придбання об'єктів основних засобів усі витрати, пов'язані з таким придбанням, накопичуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» до приведення об'єкта до стану, придатного до використання [18].

Готовий до експлуатації об'єкт зараховується на баланс підприємства за вартістю, визначеною в кредиті рахунка 15, яка і буде для цього об'єкта первісною.

Продемонструємо на прикладі, як відображається в бухгалтерському обліку придбання основних засобів за грошові кошти.

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» придбало офісні меблі вартістю 14 400 грн. (у т. ч. ПДВ - 2 400 грн.).

Вартість доставки меблів - 480 грн. (у т. ч. ПДВ - 80 грн.).

Витрати на збирання та установку меблів - 360 грн. (у т. ч. ПДВ - 60 грн.).

Відобразимо операцію отримання меблів у проведеннях в таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Облік придбання меблів ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

№ п/п	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн.
1.	Перерахований аванс постачальнику за меблі	371	311	14 400

Продовж.табл.2.2

2.	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641	644	2 400
3.	Відображене надходження меблів від постачальника	152	631	12 000
4.	Відображена сума ПДВ	644	631	2 400
5.	Відображені взаєморозрахунки з постачальником	631	371	14 400
6.	Відображені витрати на транспортування та збирання меблів	152	631	700
7.	Відображена сума ПДВ	641	631	140
8.	Здійснена оплата за транспортування та збирання меблів	631	311	840
9.	Зараховані меблі до складу основних засобів	106	152	12 700

2.3 Самостійне виготовлення основних засобів

Первісна вартість основних засобів, створених власними силами, складається із суми витрат, безпосередньо пов'язаних з їх виготовленням. Ці витрати накопичуються в дебеті рахунка 15 «Капітальне будівництво».

По кредиту рахунка 15 відображається списання затрат у зв'язку з прийняттям об'єкта в експлуатацію. Підставою для списання цих витрат є Акт приймання-передачі, складений комісією, створеною за розпорядженням керівника підприємства.

Якщо первісна вартість виготовлених власними силами об'єктів перевищує їх справедливую вартість, то підприємство переоцінює ці об'єкти до їх справедливої вартості.

Продемонструємо на прикладі, як відображається в бухгалтерському обліку самостійне виготовлення основних засобів

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» споруджує будівлю ремонтного цеху власними силами. При цьому були здійснені такі витрати:

- придбане будівельне обладнання на суму 72 000 грн. (у т. ч. ПДВ - 12 000 грн.);
- використані власні запаси на суму 17 000 грн.;
- нарахована заробітна плата працівникам, які беруть участь у будівництві - 25 000 грн.;
- нараховані платежі на соціальне страхування в сумі 9 000 грн.;
- нарахована амортизація машин і механізмів, що беруть участь у будівництві, на суму 12 000 грн.

Відобразимо будівництво об'єкта бухгалтерськими проведеннями у таблиці 2.3:

Таблиця 2.3

**Облік будівництва на ТОВ «Дніпровський завод технологічного
оснащення «Утьос»**

№ п/п	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн.
1.	Придбане будівельне обладнання	151	631	60 000
2.	Відображений податковий кредит з ПДВ	641	631	12 000
3.	Здійснена оплата постачальнику	631	311	72 000
4.	Використані власні запаси на будівництво	151	201	17 000
5.	Нарахована заробітна плата працівникам	151	66	25 000
6.	Відображені нарахування на заробітну плату есв	151	65	9 000
7.	Нарахована амортизація машин і механізмів	151	13	12 000
8.	Уведена в експлуатацію будівля цеху згідно з актом	103	151	123 000

2.4 Безоплатне отримання основних засобів

Підприємство, коли безоплатно отримує актив, відображає його справедливу вартість по дебету рахунка 10 і кредиту субрахунка 424 «Безоплатно отримані необоротні активи». Дохід визнається у міру нарахування амортизації і відображається по кредиту субрахунка 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів» у кореспонденції з дебетом субрахунка 424. Ця ж сума обліковується по кредиту рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і дебету рахунків витрат підприємства залежно від місця використання цих об'єктів.

Продемонструємо на прикладі, як відображається в бухгалтерському обліку безоплатне отримання основних засобів.

ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» безплатно отримує вимірювальний прилад, справедлива вартість якого дорівнює 3000 грн. Балансова вартість приладу в бухгалтерському обліку становить 2900 грн.

Строк експлуатації приладу - 4 роки.

Відобразимо безоплатне отримання вимірювального приладу ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» у проведеннях в таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Безоплатне отримання вимірювального приладу ТОВ «Альянс Еволюшн» у проведеннях:

№ п/п	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн.
1.	Відображене надходження вимірювального приладу за справедливою вартістю	106	424	3 000
2.	Нарахована амортизація приладу за перший місяць його використання прямолінійним методом ($3\ 360 : 4 : 12 = 70$)	23	131	70
3.	Відображений дохід від безоплатно отриманого активу в розмірі амортизації	424	745	70

2.5 Облік вибуття основних засобів

Вибуття основних засобів відбувається в результаті [7]:

- ліквідації;
- безоплатної передачі;
- внеску до статутного капіталу інших підприємств;
- невідповідності критеріям визнання активом.

Основні шляхи вибуття основних засобів з підприємства показані на Рис. 2.2:

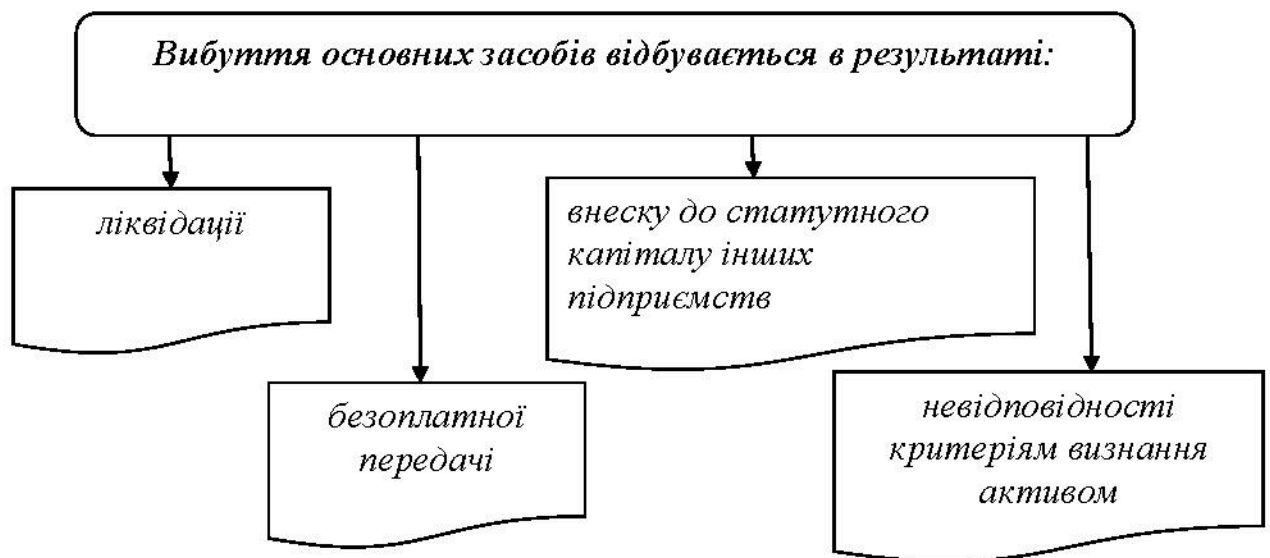

Рис. 2.2. Шляхи вибуття основних засобів з підприємства

При вибутті основних засобів комісія, створена за наказом керівника ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос», складає Акт на списання основних засобів, в якому вказуються такі дані: первісна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу за час експлуатації, залишкова вартість, причина вибуття, витрати, пов'язані з вибуттям об'єкта, а також сума отриманого доходу. На підставі акта здійснюються відповідні записи в аналітичному і синтетичному обліку основних засобів.

Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їхньої

залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних із вибуттям основних засобів.

На рис. 2.3 — 2.6 відображена кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» [18]:

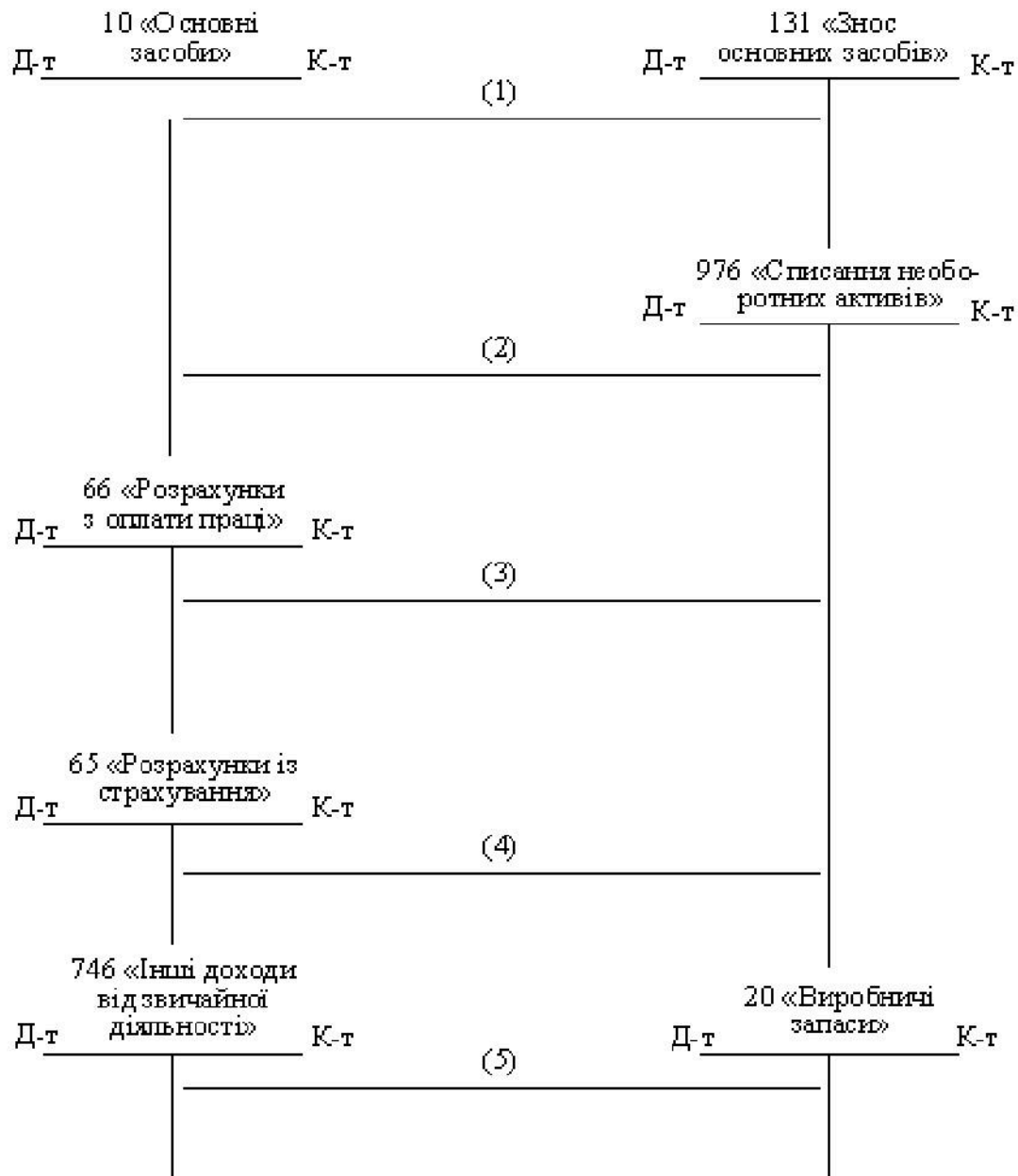

Рис. 2.3 Облік ліквідації основних засобів

Пояснення:

1. Списано суму зносу, нараховану за час експлуатації з ліквідованого об'єкта.
2. Списана залишкова вартість ліквідованого об'єкта.
3. Нарахована заробітна плата робітникам за демонтаж ліквідованого об'єкта.
4. Нараховані відрахування на соціальні заходи.
5. Оприбутковані матеріальні цінності, отримані від ліквідації об'єкта.

На рис. 2.4 відображена кореспонденція рахунків з обліку безоплатної передачі основних засобів:

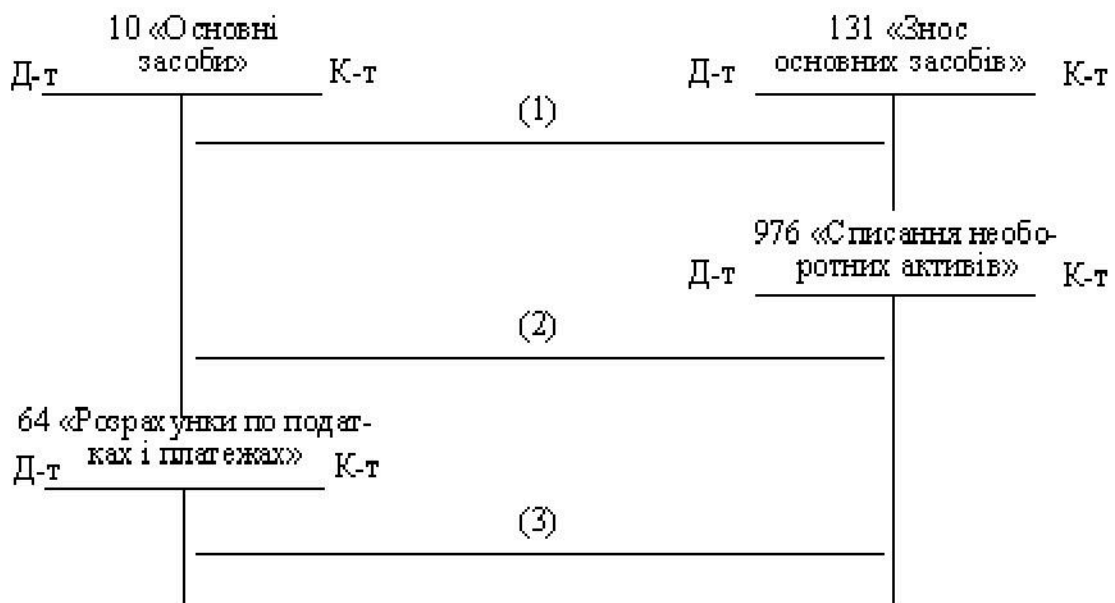

Рис.2.4 Облік безоплатної передачі основних засобів

Пояснення [18]:

1. Списано знос, нарахований за час експлуатації переданого об'єкта.
2. Списана залишкова вартість списаного об'єкта.
3. Нарахована сума податкового зобов'язання по ПДВ на залишкову вартість переданого об'єкта.

На рис. 2.5 відображена кореспонденція рахунків з обліку передачі основних засобів як внеску до статутного капіталу іншого підприємства:

Пояснення [18]:

1. Списано знос, нарахований за час експлуатації переданого об'єкта.

2. Списана залишкова вартість переданого об'єкта.

3. Відображена різниця між залишковою вартістю переданого об'єкта і справедливою вартістю інвестицій.

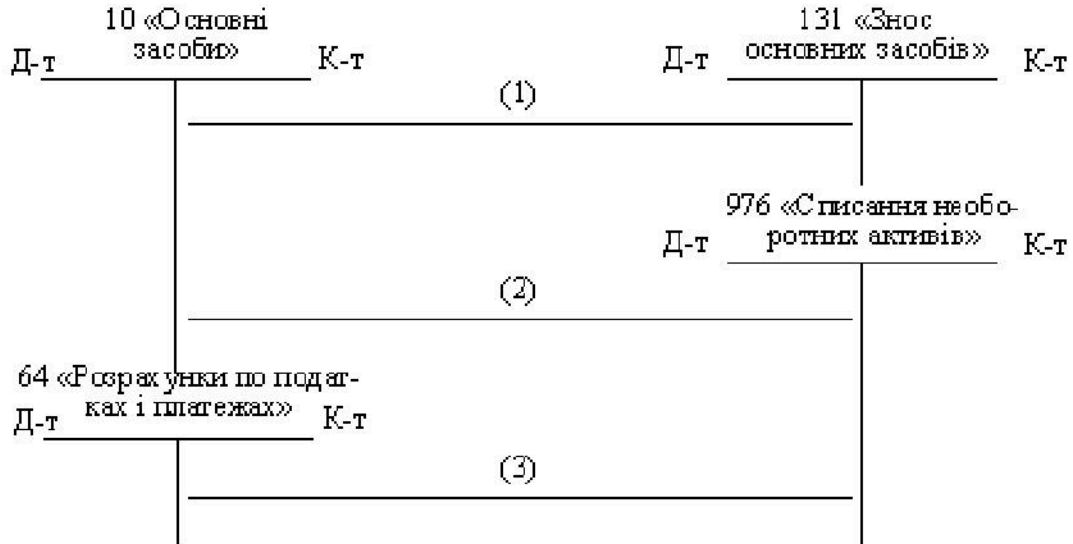
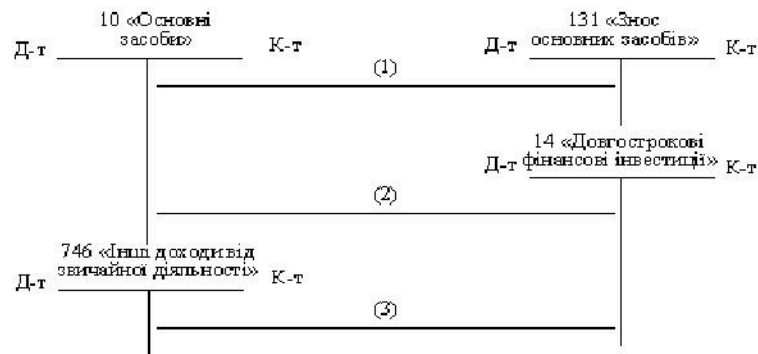

Рис. 2.5 Облік передачі основних засобів як внеску до статутного капіталу іншого підприємства

На рис. 2.6 відображена кореспонденція рахунків з обліку списання нестачі або псування основних засобів

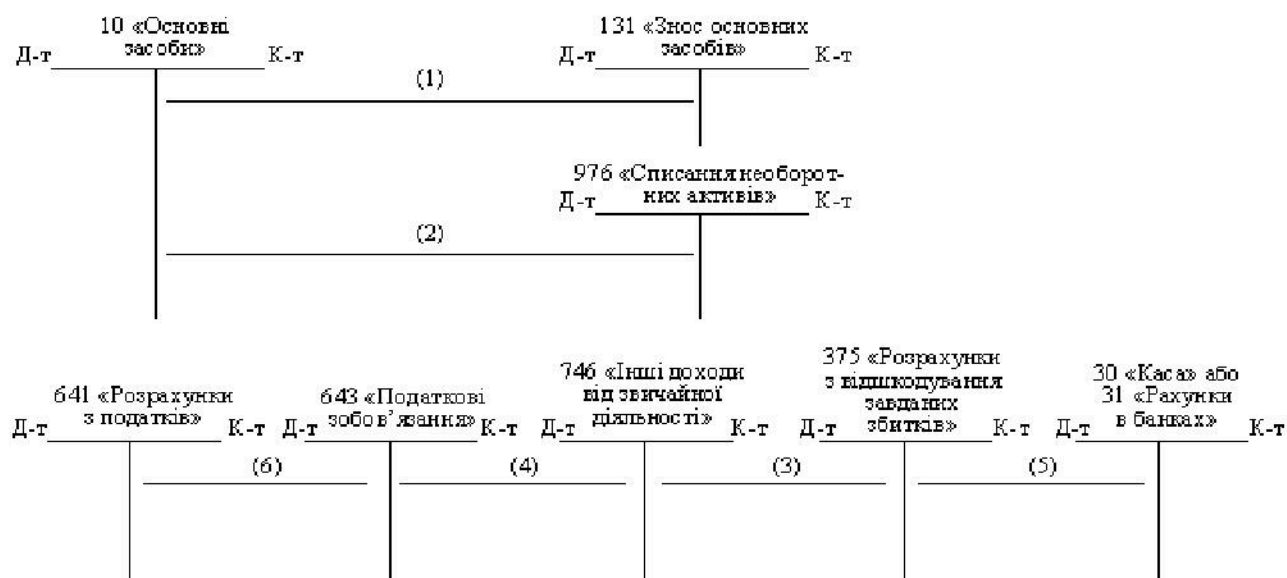

Рис. 2.6 Облік списання нестачі або псування основних засобів

Пояснення:

1. Списано знос, нарахований за час експлуатації об'єкта.
2. Списана залишкова вартість об'єкта.
3. Відображена сума, що підлягає відшкодуванню винними.
4. Відображена сума зобов'язань за ПДВ.
5. Одержана сума відшкодування втрати.
6. Підлягає перерахуванню до бюджету різниця між сумою відшкодування та балансовою вартістю списаних основних засобів [18].

2.6 Удосконалення обліку операцій з основними засобами на підприємстві ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»

Для удосконалення обліку операцій з основними засобами підприємству запропоновано наступне:

1. Результати проведення переоцінки наявних основних засобів підприємству необхідно відображати. Краще відображати в окремому регістрі аналітичного обліку, який враховує її результати. Для цього підприємству ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» запропонована форма документа «Регістр аналітичного обліку переоцінки основних засобів», який

дасть змогу вести облік результатів переоцінки основних засобів на підприємстві за кожним інвентарним об'єктом (Табл.2.5):

Таблиця 2.5

Регістр аналітичного обліку переоцінки основних засобів

станом на _____ 20__ р.

Найменування групи / підгрупи основних засобів _____

№ пор.	Інвентарний номер об'єкта	Найменування інвентарного об'єкта і його місцезнаходження	Рік виготовлення спорудження	Рік введення в експлуатацію, модернізацію, рік реконструкції (модернізації)	Тип або марка	Коротка характеристика об'єкта	Кількість	Первісна вартість об'єкта, грн.	Індекс переоцінки	Переоцінена вартість	Результати переоцінки, грн.		Знос	
											дооцінка (+)	оцінка (-)	%	у грошовому вираженні
1														
тощо														

2. Для удосконалення організації обліку на підприємстві запропоновано внести наступні зміни в робочий план рахунків. Згідно із Планом рахунків та Інструкцією 291 для обліку основних засобів, які не використовуються в виробничих цілях та повинні бути реалізовані протягом року передбачено субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу». Але цей рахунок знаходиться у складі рахунку 28 «Товари», який використовується для обліку оборотних активів, а основні засоби обліковувати як запаси – є не обгрунованим. Тому, підприємству пропонується для зазначених активів використовувати субрахунок 109 «Інші основні засоби».

Висновки до розділу 2

Дослідження методики та організація обліку операцій з основними засобами показало наступне:

1. Визначені напрями надходження основних засобів на підприємство ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»: придбання нових основних засобів та тих, що вже були а експлуатації за грошові кошти у інших підприємств; створення власноруч основних засобів; зарахування оборотних активів як об'єктів основних засобів, отримання безкоштовно основних засобів; отримання основних засобів в результаті проведення обміну на подібні та неподібні засоби.

2. Підприємство здійснюють капітальні інвестиції шляхами придбаваючи, споруджуючи або виготовляючи об'єкти основних засобів. Витрати, що виникають у зв'язку з придбанням або створенням необоротних матеріальних активів, накопичуються на субрахунках рахунка 15 «Капітальні інвестиції»: 151, 152, 153. При введені в дію об'єкти зараховуються підприємством до складу основних засобів, а понесені накопичені витрати з кредиту рахунка 15 списуються в дебет рахунку 10.

3. У випадку, коли основні засоби створюються власними силами підприємства, первісна вартість складається із суми витрат, безпосередньо пов'язаних з їх виготовленням. Ці витрати накопичуються в дебеті рахунка 15 «Капітальне будівництво». Тобто, по кредиту рахунка 15 відображається списання затрат у зв'язку з введенням об'єкта в експлуатацію. Підставою для списання цих витрат є Акт приймання-передачі, складений комісією, створеною за розпорядженням керівника підприємства. У випадку, коли первісна вартість виготовлених власними силами підприємства об'єктів основних засобів перевищує їх справедливую вартість, то підприємство переоцінює ці об'єкти до їх справедливої вартості.

4. При отриманні основного засобу безоплатно, підприємство відображає його справедливую вартість по дебету рахунка 10 і кредиту субрахунку 424 «Безоплатно отримані необоротні активи». Дохід визнається у

міру нарахування амортизації і відображається по кредиту субрахунку 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів» у кореспонденції з дебетом субрахунку 424. Ця ж сума обліковується по кредиту рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і дебету рахунків витрат підприємства залежно від місця використання цих об'єктів.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ І АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

3. 1 Цілі і задачі аудиту і аналізу операцій з основних засобів

До основних засобів відносяться матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, послуг, надання в оренду іншим особам, або для здійснення адміністративних функцій, строк корисного використання більше одного року.

У процесі експлуатації вони переносять свою вартість на собівартість продукції частинами (нарахуванням амортизації).

Основні засоби підприємств і організацій незалежно від форм власності відображаються у бухгалтерському обліку і звітності за фактичними витратами на їх придбання, перевезення, встановлення, державну реєстрацію, які становлять їх первісну вартість.

До складу основних засобів відносяться: земельні угіддя, будівлі, споруди, машини і обладнання, транспортні засоби, інструменти, виробничий і господарський інвентар, робочий та продуктивний скот, багатолітні насадження та інші основні засоби.

До основних засобів відносять також капітальні вкладення для поліпшення земель.

Основним завданням і метою аудиту основних засобів є [19]:

1) встановлення правильності документального оформлення і своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття;

2) перевірка правильності розрахунку, своєчасного відображення зносу основних засобів;

3) перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення;

- 4) перевірка правильності відображення в обліку фінансових результатів від вибуття (в т.ч. ліквідації) основних засобів;
- 5) контроль за збереженням основних засобів;
- 6) перевірка правильності проведення індексації основних засобів;
- 7) підтвердження законності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами;
- 8) встановлення своєчасності і правильності списання недоамортизованої частини основних засобів на фінансові результати.

На Рис. 3.1 наведені завдання і мета аудиту основних засобів:

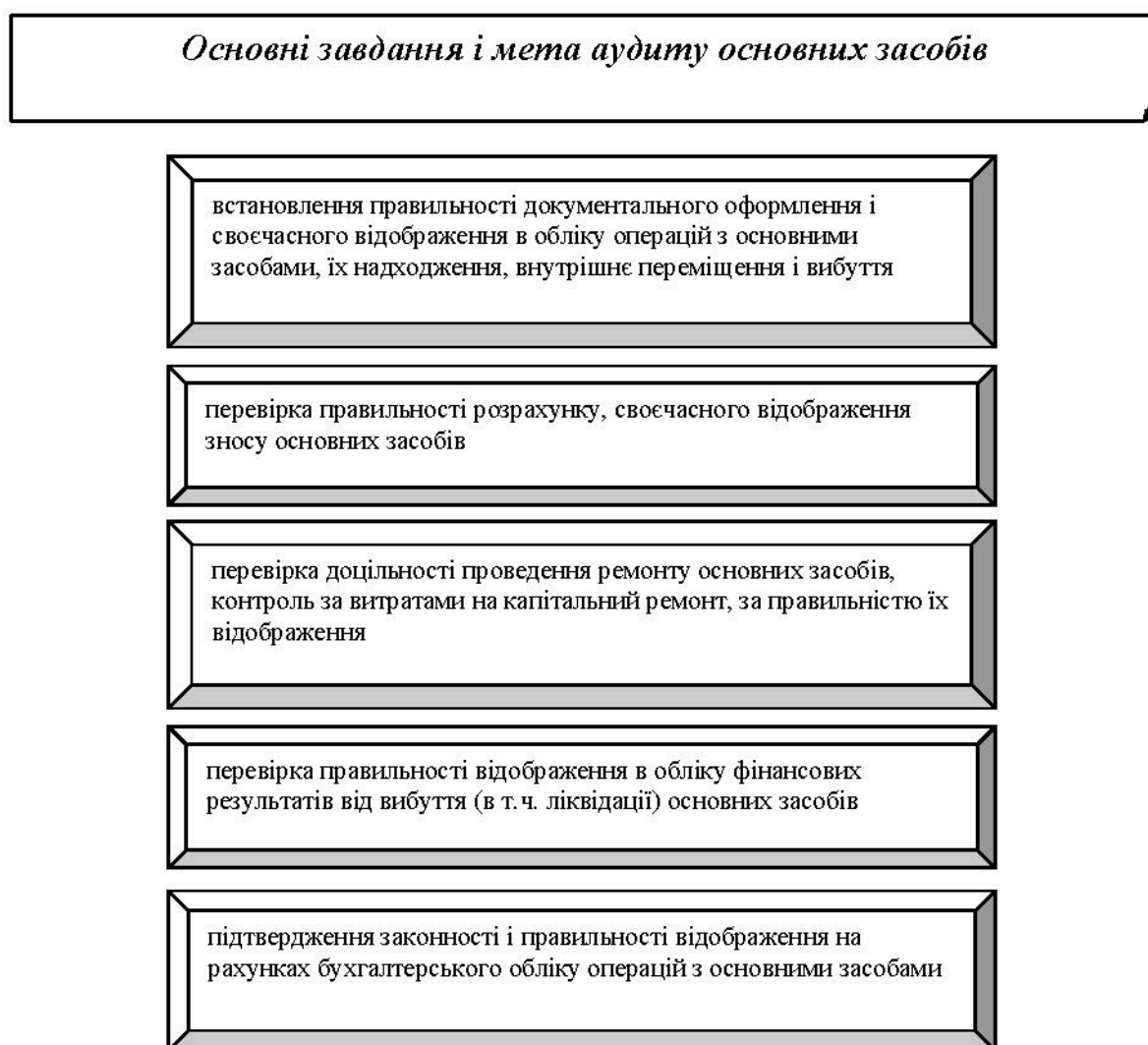

Рис. 3.1. Завдання і мета аудиту основних засобів

Джерелами інформації для аудиту основних засобів є [20]:

- Баланс (форма № 1);
- Звіт про фінансові результати та їх використання (форма № 2);

- Звіт про фінансово-матеріальний стан підприємства (форма № 3);
- Синтетичні регістри обліку основних засобів (головна книга, журнал-ордер);
- Первинні документи з обліку основних засобів: інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, відомості індексації балансової вартості основних засобів.

При перевірці операцій по обліку основних засобів аудиторам на основі первинних даних і даних аналітичного і синтетичного обліку основних засобів звертається увага на наступні основні питання:

- своєчасність і правильність документального оформлення і відображення в облікових регістрах надходження, переміщення і вибуття основних засобів
- правильність розрахунку амортизаційних сум і віднесення їх на собівартість продукції, а також відображення її на рахунках синтетичного обліку
- своєчасність і правильність списання недоамортизованої частини основних засобів на фінансові результати підприємства
- правильність і своєчасність нарахування орендної плати за основні засоби і віднесення на собівартість продукції
- правильність віднесення до основних засобів тих, що знаходяться на балансі підприємства
- правомірність списання витрат на проведення ремонту основних засобів
- своєчасність і правильність проведення інвентаризації і відображення результатів на рахунках
- достовірність індексації вартості основних засобів і віднесення сум на рахунки бухгалтерського обліку
- правомірність реалізації основних засобів, а також їх оцінка при реалізації як підприємством, так і приватною особою

Щоб реалізувати всі ці задачі необхідно переконатися в правильності організації аналітичного обліку; в'яснити чи всі основні засоби закріплені за матеріально відповідальними особами; правильність проведення останньої інвентаризації, які її результати і чи відображені вони в обліку; проконтролювати достовірність облікових даних про наявність і рух основних засобів.

3.2 Нормативно-правове регулювання аудиту основних засобів на підприємстві

Аудит як форма інтелектуальної діяльності має деякі особливості організації та методики проведення. Міжнародні асоціації бухгалтерів та аудиторів узагальнили досвід організації та методики обліку й аудиту в країнах з різними формами власності та господарювання у вигляді міжнародних норм аудиту (МНА), які у визначеній мірі можуть виконувати функції стандартів з обліку та аудиту.

Стандарти аудиту — це загальні керуючі матеріали для допомоги аудиторам у виконанні їхніх обов'язків з аудиту. В них наведено професійні вимоги до якості (компетентність, незалежність, об'єктивність) аудитора та аудиторських висновків і доказів. Метою складання стандартів аудиту є встановлення загальних правил аудиторської діяльності з організації та методики проведення. В практиці аудиторської діяльності в Україні необхідно користуватися міжнародними стандартами, нормативними документами з організації та методології бухгалтерського обліку та фінансово-господарського контролю, що використовуються у вітчизняній практиці.

До основних принципів норм аудиту належать:

- цілісність, об'єктивність та незалежність, конфіденційність, знання та компетентність;
- правила використання результатів роботи інших аудиторів;
- документальне оформлення, планування, отримання доказів аудитором;

- перевірка систем внутрішнього контролю та обліку;
- аналіз висновків аудитора та складання ним звіту.

Аудиторська палата України з метою регламентування правил та порядку проведення аудиту і виконання аудиторських послуг розробляє національні стандарти аудиту. Вони базуються на законодавстві України про аудиторську діяльність та міжнародних нормах аудиту, а також професійній термінології, прийнятій у світовій практиці [21].

Правові та організаційні основи аудиторської діяльності в Україні регламентуються законодавством, а також нормативними актами про сертифікацію спеціалістів з аудиту та ліцензування їхньої діяльності.

Проводячи аудит основних засобів необхідно користуватися наступними основними нормативними документами, діючими в Україні, і які повинні застосовувати на всіх підприємствах при організації бухгалтерського обліку:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік и фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.99 [22] — визначаються загальні принципи ведення бухгалтерського обліку.
2. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій і закладів, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 [18].
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 [11].
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.02.2000 [7].
5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 р [23].
6. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене наказом міністерства фінансів України № 88 від 24.05.95 [29].

7. Наказ міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» № 352 от 29.12.95 [24].

8. Інструкція «Про порядок визначення розмірів збитків від крадіжок, недостачі, знищення (пошкодження) матеріальних цінностей», затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 22.01.96 [25].

Правові і організаційні основи аудиторської діяльності в Україні регламентуються законодавством, а також нормативними актами про сертифікацію фахівців з аудиту і ліцензування їхньої діяльності. Норми аудиту передбачають основні принципи виконання аудиторських робіт, але не є методиками чи інструкціями до застосування методичних прийомів та притаманних їм процедур аудиту.

Застосування міжнародних і національних норм аудиту (стандартів) сприяє поліпшенню якості контролю та активізації діяльності суб'єктів підприємства та достовірності відображення її в бухгалтерському обліку і звітності.

3.3 Аудит облікової політики підприємства ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» стосовно основних засобів

Найперше, що підлягає перевірці при аудиті основних засобів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» — це облікова політика підприємства. Тому що, перед тим як перевіряти як здійснюється облік треба перевірити як цей облік на підприємстві організований. В обліковій політиці у відповідності з П(С)БУ № 7 «Основні засоби» [7] повинно бути вказано методи оцінки основних засобів, їх класифікація на підприємстві, методи амортизації, ознаки включення об'єктів до складу основних засобів та інше.

Аудитор повинен перевірити відповідність облікової політики чинному законодавству та бухгалтерським вимогам у відношенні основних засобів. Аудитор перевіряє, наскільки доцільно застосовувати ту чи іншу форму організації бухгалтерського обліку, чи відповідає вона конкретним умовам

роботи підприємства. Перевірці підлягає також стан синтетичного обліку і його зв'язки з даними аналітичного обліку.

Бухгалтерський облік основних засобів організується у відповідності з типовими класифікаціями основних засобів. Ці типові класифікації призначені для встановлення єдиного їх групування в обліку. У відповідності до існуючої системи обліку в Україні діє наступний порядок класифікації:

- 1) за галузевою ознакою;
- 2) за характером участі в процесі виробництва — виробничі і невиробничі;
- 3) за видами — земельні ділянки, будівлі і споруди, транспортні засоби, машини і обладнання, продуктивний і робочий скот, багаторічні насадження та ін.
- 4) по належності — власні та орендовані;
- 5) за ознакою використання — ті, що знаходяться в експлуатації, на реконструкції, в запасі, на консервації;

Основні засоби в бухгалтерському обліку обліковуються по первісній вартості, яка визначається на основі таких фактичних витрат:

- сум, сплачених у відповідності з договором;
- сум, сплачених організаціям за здійснення робіт по договорам, за інформаційні та консультативні послуги;
- сплачення податків, мита, реєстраційних зборів, державного мита та інших платежів, пов'язаних з придбанням основних засобів;
- витрат на страхування ризиків, пов'язаних з доставкою;
- витрат на установку, монтаж, налагодження основних засобів.

Історично для обліку основних засобів завжди використовувались три види оцінки:

- 1) первісна вартість — використовується в обліку на протязі всього строку служби об'єкта на даному підприємстві;
- 2) переоцінена вартість — переоцінена первісна вартість;
- 3) залишкова вартість — первісна вартість за мінусом зносу;

Безкоштовно отриманні основні засоби оцінюються за справедливою вартістю на дату отримання.

Первісна вартість основних засобів отриманих в обмін на придбаний об'єкт, порівнюється до залишкової вартості переданого об'єкта основних засобів.

Справедлива вартість — це сума, по якій можуть бути здійснені обмін активу або оплата обов'язків в результаті операцій між зацікавленими та незалежними сторонами.

Різниця між справедливою і залишковою вартістю переданого об'єкта включається до складу витрат звітного періоду.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з покращенням об'єкта (модернізація, реконструкція, та ін.), які приводять до збільшення майбутніх економічних вигод.

Аналітичний облік ведеться по кожному інвентарному об'єкту. Окремим інвентарним об'єктом є завершений механізм з усіма приладами і пристроями, який призначений для виконання визначених самостійних функцій.

В обліковій політиці повинен бути вказаний конкретний метод амортизації для конкретного виду основних засобів. Ним може бути один з методів:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискорене зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний;
- виробничий;
- податковий.

3.4. Оцінка системи внутрішнього контролю та виявлення зон ризику на підприємстві

У відповідності з вимогами аудитор повинен мати достатню уяву про структуру внутрішнього контролю клієнта перед складанням плану

аудиторської перевірки. Достатня уява про структуру контролю дозволяє аудитору визначити типи можливих відхилень, степені ризику і розробити методику проведення перевірки для їх виявлення [26].

Аудитор отримує уяву про клієнта, визначаючи особливості заходів і процедур стосовно до кожного елементу структури контролю, і, вияснюючи, чи працюють вони в дійсності, тобто чи використовуються вони на підприємстві. Уява про структуру контролю, необхідного при складанні плану проведення аудиторської перевірки (тобто для встановлення і прийняття відповідних дій при визначенні можливості відхилення матеріалів) формується на основі раніше накопиченого на підприємстві досвіду використання результатів аудиторської перевірки за минулий рік, на основі анкетування персоналу фірми-клієнта, спостереження за виконанням персоналом своїх обов'язків і аналізу підготовленого напередодні клієнтом опису заходів і процедур, а також іншої документації. Для отримання свідчення про правильне використання заходів і процедур аудитор аналізує записи, документи, звіти.

Одним з етапів процесу планування — оцінка системи внутрішнього контролю, основна мета якої — створення основи для планування аудиторської перевірки, а також визначення виду, часу проведення, об'єму аудиторських процедур, які знаходять своє відображення в аудиторській програмі. Тому характер і якість перевірки багато в чому будуть залежати від того, наскільки грамотно та достовірно аудитор вивчить систему внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю може рахуватися ефективною, якщо вона своєчасно попереджає про виникнення недостовірної інформації, та виявляє її. Оцінюючи ефективність системи внутрішнього контролю, аудиторська організація повинна зібрати достатню кількість аудиторських доказів. Якщо аудиторська організація вирішує покласти на систему внутрішнього контролю і систему бухгалтерського обліку для отримання достатнього степеню впевненості в достовірності бухгалтерської звітності, вона повинна відповідним шляхом скорегувати об'єм аудиторської перевірки.

Аудиторський ризик — це ризик того, що аудитор може висловити неадекватну думку у тих випадках, коли в документах бухгалтерської звітності існують суттєві перекручення, інакше кажучи, за невірно підготовленою звітністю буде представлено аудиторський висновок без зауважень. Тому аудитор повинен проаналізувати степінь ризику перед проведенням перевірки.

Для того щоб запобігти аудиторському ризику або зробити його мінімальним, аудитор має визначити оптимальний обсяг інформації для дослідження, щоб він міг взяти на себе професійну відповідальність. При цьому вартість доказів (свідочтв) має бути мінімальною.

Аудиторський ризик пов'язаний з внутрішньогосподарським ризиком. Щоб оцінити на початку ризик аудитор має вивчити фактори, які створюють ризик, а саме: характер бізнесу клієнту, чесність адміністрації, результати попереднього аудиту, первинний і вторинний аудит, професіоналізм бухгалтерських кадрів, вірогідність привласнення коштів, достовірність сальдо на рахунках бухгалтерського обліку. Аудитор повинен оцінити перелічені фактори і вирішити, який із них найбільш важливий для наступного врахування при визначенні аудиторського ризику.

В МСА (ISA) 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» наведений перелік питань, відповіді на які дозволяють оцінити свій ризик [27]. Для основних засобів це, наприклад, такі питання: чи проводиться періодична інвентаризація рухомих основних засобів, чи дотримуються метод нарахування амортизації та параметри основних засобів, проведена чи ні класифікація основних засобів, чи списані з балансу залишкова вартість основних засобів проданих (ліквідованих) та ін.

Після завершення аналізу ризику та перевірки системи внутрішнього контролю аудитори, опираючись на попередніх даних про економічного суб'єкта та результатах проведених аналітичних процедур, можуть приступити до розробки загального плану і програми аудиторської перевірки. Створений безпосередньо перед проведенням перевірки план визначає послідовність дій

аудитора, тобто в яких напрямках і з якою інтенсивністю буде проводитися перевірка. Для кращого огляду і раціональної постановки задач можуть використовуватися графіки, діаграми і комп'ютерні системи.

3. 5 Зміст програми аудиторської перевірки на підприємстві

Аудиторська перевірка повинна відповідати деяким вимогам і складатися з визначених етапів. Умовно можна виділити три етапи [28]:

- 1) планування;
- 2) збір аудиторських доказів;
- 3) завершення аудиту.

На першому етапі аудитор:

– насамперед знайомиться з клієнтом (це означає розуміння діяльності клієнта, знайомство з системами бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю);

– оформлює свої відносини з клієнтом контрактом та (або) листом — зобов'язанням;

– розраховує рівень суттєвості майбутньої перевірки;

– вивчає та оцінює системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю організації клієнта;

– оцінює аудиторські ризики;

– готує загальний план та програму аудиту.

Нижче наведений примірний зміст і форма програми аудиту основних засобів. Програма аудиту операцій з основними засобами включає такий перелік питань, які необхідно перевірити, і процедур:

Таблиця 3.1

Програма аудиту операцій з основними засобами

	Перелік питань	Процедури
1	2	3

1	Чи назначені матеріально-відповідальні особи за збереження основних засобів?	перевірка документів
2	Чи укладені договори про матеріальну відповідальність з особами, які відповідають за збереження основних засобів?	перевірка документів
3	Оснащені чи ні приміщення пожежно-охоронною сигналізацією?	перевірка документів, усне опитування персоналу
4	Чи організований порядок вивозу матеріальних засобів з території організації?	перевірка документів, усне опитування персоналу
5	Чи проводилася інвентаризація основних засобів, як оформлені її результати?	перевірка документів
6	Правильність віднесення предметів до основних засобів	перевірка документів
7	Правильність нарахування амортизації по основним засобам, в тому числі прискореної	перевірка документів та арифметичні розрахунки
8	Правильність проведення переоцінки основних засобів і оформлення її результатів	перевірка документів
9	Правильність розділення основних засобів по призначенню (виробничі, невиробничі)	перевірка документів, усне опитування персоналу, інвентаризація
10	Правильність оцінки основних засобів	перевірка документів і дотримання правил обліку
11	Правильність оформлення первинних документів, по надходженню та вибутті основних засобів	перевірка документів і дотримання правил обліку

12	Правильність нарахування ПДВ при безкоштовній передачі основних засобів	перевірка документів
13	Правильність нарахування податку на прибуток при реалізації основних засобів	перевірка документів
14	Чи застосовується індекс інфляції для цілей оподаткування прибутку при реалізації основних засобів, правильність його застосування?	перевірка документів
15	Правильність відображення в обліку операцій, пов'язаних з орендою основних засобів	перевірка документів і дотримання правил обліку
16	Правильність відображення в обліку лізингових операцій	перевірка документів і дотримання правил обліку
17	Правильність відображення в обліку витрат на ремонт основних засобів	перевірка документів і дотримання правил обліку
18	Правильність кореспонденції рахунків з обліку основних засобів	спостереження
19	Відповідність записів аналітичного та синтетичного обліку записам в формах бухгалтерської звітності по рахунку 10 «Основні засоби»	спостереження

Методика проведення аудиту основних засобів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» включає наступні етапи перевірки [29].

I. Перевірка руху основних засобів:

1.1. Надходження основних засобів — перевіряється правильність відображення в обліку надходження основних засобів; правильність бухгалтерського обліку оприбуткування їх незалежно від форми власності підприємства.

Аудитору необхідно перевірити чи створена комісія приймання основних засобів та оформлення її результатів, як оформлені договори купівлі-продажу основних засобів, протоколи договірних цін, правильність вказання первинної вартості в актах приймання-передачі основних засобів. Важливою умовою збереження основних засобів є проведення їх інвентаризації, тому в процесі контролю необхідно перевірити повноту та своєчасність її проведення, і правильність відображення результатів. Це потрібно, щоб переконатися наскільки можна довіряти результатам інвентаризації та зменшити аудиторський ризик. Аудитор має перевірити чи правильно виділено ПДВ при придбанні основних засобів. Аудитору також необхідно зосередити увагу на порядку формування первісної вартості окремих об'єктів основних засобів у випадках, коли в документах, що супроводжують купівлю, зазначено вартість не кожного об'єкта окремо, а кількох об'єктів разом. Первісну вартість придбаних об'єктів встановлюють пропорційно до справедливої вартості, виходячи з фактичних витрат на придбання.

1.2. Вибуття основних засобів — перевірка дозволу та порядку ліквідації основних засобів, а також бухгалтерських записів, які відображають ліквідацію, реалізацію, безоплатне передання основних засобів тощо незалежно від форми власності підприємства.

При перевірці ліквідації основних засобів у зв'язку із зносом або пошкодженням розглядаються акти на ліквідацію основних засобів. Слід перевірити чи затверджений відповідний акт керівником підприємства, та чи зроблена відмітка бухгалтерії про фіксацію вибуття інвентарного об'єкта в інвентарній картці.

II. Перевірка нарахування зносу(амортизації) на основні засоби — перевіряється застосування підприємством норм зносу основних засобів відповідно до чинного законодавства; порядку нарахування підприємством зносу(амортизації) основних засобів, застосування прискорених норм амортизації; правильність відображення в обліку зносу основних засобів залежно від форм власності.

III. Перевірка проведення індексації основних засобів — перевіряється наявність проведення індексації балансової вартості основних засобів; правильність застосування коефіцієнтів індексації; використання понижуючих коефіцієнтів амортизації основних засобів; порядку відображення в обліку результатів індексації основних засобів.

Необхідно перевірити відображення у відповідних підтверджуючих документах результати переоцінки (актах переоцінки, довідках або розрахунках бухгалтерії, експертних висновках), а також в інвентарних картках обліку основних засобів.

IV. Перевірка порядку відображення ремонту основних засобів — перевірка правильності відображення в обліку витрат на ремонт основних засобів. Аудитору необхідно з'ясувати, чи включено витрати з поліпшення об'єкту, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, до первісної вартості об'єкта основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо). Інші витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані, повинні бути віднесені підприємством до складу витрат. При цьому слід пам'ятати про документальне оформлення: повинен бути складений кошторис на проведення ремонтних робіт, і здійснений запис про проведений ремонт в інвентарній картці.

V. Перевірка відповідності, повноти та достовірності обліку основних засобів.

На останньому етапі аудиту основних засобів перевіряють відповідність первинних документів синтетичним регістрам обліку. Для цього звіряються дані інвентарних карток обліку основних засобів з даними, актів приймання-передачі основних засобів, акти ліквідації, дозволи на реалізацію, журналу-ордеру № 13, Головної книги та фінансової звітності підприємства, балансу-форми № 1.

При перевірці аудитор орієнтується на можливі відхилення в облікових даних, які можуть вплинути на достовірність звітних показників. До типових помилок і відхилень належать:

- 1) аналітичний облік основних засобів не ведеться в інвентарних картках (ОЗ-6);
- 2) матеріальна відповідальність організується тільки стосовно власних основних засобів;
- 3) оприбуткування основних засобів не по ціні їх придбання;
- 4) невідповідність інформації про наявність основних засобів по даним Головної книги інформації про їх залишки по даним ОЗ-6, що нерідко веде до неправильного нарахування амортизації;
- 5) до складу первісної вартості включені витрати по оплаті процентів за кредит;
- 6) при купівлі основних засобів у фізичних осіб не завжди стягується податок;
- 7) нарахування зносу основних засобів відбувається один раз в квартал;
- 8) підприємство продовжує нараховувати знос на об'єкти з закінченим строком експлуатації;
- 9) неправомірне прискорене нарахування зносу основних засобів;
- 10) при передачі основних засобів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства сума перевищення їх договірної вартості над балансовою нерідко включається до складу витрат майбутніх періодів, а по мірі нарахування дивідендів приєднується до балансового прибутку.

3.6 Удосконалення аудиту та аналізу операцій з основними засобами

Для удосконалення аудиту та аналізу операцій з основними засобами підприємству ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» запропоновано наступне:

1. Для удосконалення внутрішнього контролю і аналізу основних засобів підприємству запропоновано впровадити графік документообігу з обліку основних засобів. В цьому графіку необхідно зазначити наступну інформацію:

- Кількість примірників документів;

- Якими документами оформлюють ті чи інші операції з основними засобами;
- Особи, відповідальні за кожний вид робіт;
- Терміни виконання робіт.

Впровадження в діяльність підприємства такого графіку дозволить визначити оптимальний склад виконавців і підрозділів, задіяних у створенні кожного документа. Взагалі, такий підхід до організації контролю та аналізу сприятиме зростанню ефективності облікової роботи.

2. Для удосконалення аналізу амортизації основних засобів підприємству запропоновано розробити схему вибору амортизації, яка залежить від категорії основного засобу. Перша категорія – основні засоби ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос», які безпосередньо задіяні в процесі виробництва і вони обліковуються на рахунках 104, 105, 106. Друга категорія – інфраструктурні основні засоби, що обліковуються на рахунках – 103, 107, 108, 109. Це буде сприяти вирішенню існуючих проблем фінансового, податкового, внутрішньогосподарського обліку та аналізу амортизаційних процесів заводу.

Висновки до розділу 3

Дослідження методики та організація аналізу і аудиту операцій з основними засобами показало наступне:

1. Найперше, що підлягає перевірці при аудиті основних засобів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» — це облікова політика підприємства. Тому що, перед тим як перевіряти як здійснюється облік треба перевірити як цей облік на підприємстві організований. В обліковій політиці у відповідності з П(С)БУ № 7 «Основні засоби повинно бути вказано методи оцінки основних засобів, їх класифікація на підприємстві, методи амортизації, ознаки включення об'єктів до складу основних засобів та інше.

2. Аудитор повинен перевірити, чи організовано ведення бухгалтерського обліку основних засобів у відповідності з типовими класифікаціями основних засобів. Ці типові класифікації призначені для встановлення єдиного їх групування в обліку. У відповідності до існуючої системи обліку в Україні діє наступний порядок класифікації: за галузевою ознакою; за характером участі в процесі виробництва; за видами; по належності; за ознакою використання.

3. Для удосконалення внутрішнього контролю і аналізу основних засобів підприємству запропоновано впровадити графік документообігу з обліку основних засобів. В цьому графіку необхідно зазначити наступну інформацію:

- Кількість примірників документів;
- Якими документами оформлюють ті чи інші операції з основними засобами;
- Особи, відповідальні за кожний вид робіт;
- Терміни виконання робіт.

Впровадження в діяльність підприємства такого графіку дозволить визначити оптимальний склад виконавців і підрозділів, задіяних у створенні кожного документа. Взагалі, таких підхід до організації контролю та аналізу сприятиме зростанню ефективності облікової роботи.

4. Для удосконалення аналізу амортизації основних засобів підприємству запропоновано розробити схему вибору амортизації, яка залежить від категорії основного засобу. Перша категорія – основні засоби ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос», які безпосередньо задіяні в процесі виробництва і вони обліковуються на рахунках 104, 105, 106. Друга категорія – інфраструктурні основні засоби, що обліковуються на рахунках – 103,107, 108, 109. Це буде сприяти вирішенню існуючих проблем фінансового, податкового, внутрішньогосподарського обліку та аналізу амортизаційних процесів заводу.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення основ організації та методики обліку основних засобів, їх аудиту та аналізу. У результаті дослідження отримано наукові результати теоретичного та практичного спрямування, зокрема:

2. Визначено, що згідно національних стандартів основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік).

2. Згідно міжнародних стандартів основні засоби повинні відповідати наступним критеріям: відповідають таким критеріям:

- матеріальність - наявність фізичної форми;

- сфера дії - утримуються підприємством для використання у процесі виробництва або для постачання товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей;

- тривалість очікуваного строку використання - мають використовуватись більше від одного облікового періоду.

3. Основні засоби в бухгалтерському обліку підприємства класифікуються за 9 групами. Підприємства може розширювати вказану класифікацію, розділяючи в групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані, такі, що перебувають в експлуатації, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудуванні, частковій ліквідації тощо.

4. Діяльність ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» спрямовано на отримання прибутку шляхом надання послуг, здійснення виробництва, торгівельної та посередницької діяльності, виконання робіт, здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Основними видами діяльності підприємства є: виробництво плит, листів, труб і профілів із

пластмас, виробництво тари з пластмас, виробництво машин і устаткування для виготовлення пластмас і гуми, виробництво будівельних виробів із пластмас.

5. Проведений аналіз фінансового стану підприємства показав, що фінансове становище Діяльність ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» знаходиться у відмінному стані. Спостерігається збільшення необоротних активів, збільшення грошових коштів та зменшення нерозподіленого прибутку, але з збільшенням обсягів власного капіталу.

6. Визначені напрями надходження основних засобів на підприємство ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос»: придбання нових основних засобів та тих, що вже були а експлуатації за грошові кошти у інших підприємств; створення власноруч основних засобів; зарахування оборотних активів як об'єктів основних засобів, отримання безкоштовно основних засобів; отримання основних засобів в результаті проведення обміну на подібні та неподібні засоби.

7. Підприємство здійснюють капітальні інвестиції шляхами придбаваючи, споруджуючи або виготовляючи об'єкти основних засобів. Витрати, що виникають у зв'язку з придбанням або створенням необоротних матеріальних активів, накопичуються на субрахунках рахунка 15 «Капітальні інвестиції»: 151, 152, 153. При введені в дію об'єкти зараховуються підприємством до складу основних засобів, а понесені накопичені витрати з кредиту рахунка 15 списуються в дебет рахунку 10.

8. У випадку, коли основні засоби створюються власними силами підприємства, первісна вартість складається із суми витрат, безпосередньо пов'язаних з їх виготовленням. Ці витрати накопичуються в дебеті рахунка 15 «Капітальне будівництво». Тобто, по кредиту рахунка 15 відображається списання затрат у зв'язку з введенням об'єкта в експлуатацію. Підставою для списання цих витрат є Акт приймання-передачі, складений комісією, створеною за розпорядженням керівника підприємства. У випадку, коли первісна вартість виготовлених власними силами підприємства об'єктів основних засобів

перевищує їх справедливу вартість, то підприємство переоцінює ці об'єкти до їх справедливої вартості.

9. При отриманні основного засобу безоплатно, підприємство відображає його справедливу вартість по дебету рахунка 10 і кредиту субрахунку 424 «Безоплатно отримані необоротні активи». Дохід визнається у міру нарахування амортизації і відображається по кредиту субрахунку 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів» у кореспонденції з дебетом субрахунку 424. Ця ж сума обліковується по кредиту рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і дебету рахунків витрат підприємства залежно від місця використання цих об'єктів.

10. Найперше, що підлягає перевірці при аудиті основних засобів на ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос» — це облікова політика підприємства. Тому що, перед тим як перевіряти як здійснюється облік треба перевірити як цей облік на підприємстві організований. В обліковій політиці у відповідності з П(С)БУ № 7 «Основні засоби повинно бути вказано методи оцінки основних засобів, їх класифікація на підприємстві, методи амортизації, ознаки включення об'єктів до складу основних засобів та інше.

11. Аудитор повинен перевірити, чи організовано ведення бухгалтерського обліку основних засобів у відповідності з типовими класифікаціями основних засобів. Ці типові класифікації призначені для встановлення єдиного їх групування в обліку. У відповідності до існуючої системи обліку в Україні діє наступний порядок класифікації: за галузевою ознакою; за характером участі в процесі виробництва; за видами; по належності; за ознакою використання.

12. Для удосконалення внутрішнього контролю і аналізу основних засобів підприємству запропоновано впровадити графік документообігу з обліку основних засобів. В цьому графіку необхідно зазначити наступну інформацію:

- Кількість примірників документів;

- Якими документами оформлюють ті чи інші операції з основними засобами;
- Особи, відповідальні за кожний вид робіт;
- Терміни виконання робіт.

Впровадження в діяльність підприємства такого графіку дозволить визначити оптимальний склад виконавців і підрозділів, задіяних у створенні кожного документа. Взагалі, такий підхід до організації контролю та аналізу сприятиме зростанню ефективності облікової роботи.

13. Для удосконалення аналізу амортизації основних засобів підприємству запропоновано розробити схему вибору амортизації, яка залежить від категорії основного засобу. Перша категорія – основні засоби ТОВ «Дніпровський завод технологічного оснащення «Утьос», які безпосередньо задіяні в процесі виробництва і вони обліковуються на рахунках 104, 105, 106. Друга категорія – інфраструктурні основні засоби, що обліковуються на рахунках – 103, 107, 108, 109. Це буде сприяти вирішенню існуючих проблем фінансового, податкового, внутрішньогосподарського обліку та аналізу амортизаційних процесів заводу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чернявський О.П., Хомутенко В.П., Немченко В.В. Організація і методика податкових перевірок.- К.: Центр навчальної літератури, 2004.- 288с.
2. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець ; 3-є вид. переробл. і допов. – К. : Знання, 2008. – 536 с.
3. Усач Б. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Б. Ф. Усач, Р. К. Шурпенкова ; М-во освіти і науки України. – К. : Знання, 2004. – 304 с.
4. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. для студ. екон. спец. ВНЗ / М. Т. Білуха ; М-во освіти України. – К. : [б. в.], 2000. – 690 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. для студ. ВНЗ / Ф.Ф. Бутинець. – 3-є вид., доповн. і переробл. – Житомир : Рута, 2003. – 444 с.650
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : Список; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_010 (дата звернення: 13.11.2020)
7. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 13.11.2020)
8. Лютова Г. М. Атамась О.М. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Фінансовий простір, 2018, 3: 147-157.
9. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси, 2012, 9 (1): 340-349.
10. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 13.11.2020)
11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 15.11.2020)

12. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів : Наказ; Мінфін України від 30.09.2003 № 561 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0561201-03> (дата звернення: 15.11.2020)

13. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16.01.2020 № 466-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/466-20> (дата звернення: 15.11.2020)

14. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 15.11.2020)

15. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 15.11.2020)

16. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1576-12> (дата звернення: 15.11.2020)

17. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 : Наказ; Мінфін України від 07.07.1999 № 163 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0499-99> (дата звернення: 16.11.2020)

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 16.11.2020)

19. Бразілій Н. М.; Тимошенко М. М. Організація і методика аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, 2009, 2.24.

20. Гуцаленко Л.В. Гловюк А.С. Ковальчук І.В. Організація обліку та аудиту основних засобів. Економіка і суспільство, 2017, 8: 741-747.

21. Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/>

22. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 17.11.2020)

23. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ; Мінфін України від 02.09.2014 № 879 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 17.11.2020)

24. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ; Мінфін України від 24.05.1995 № 88 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0168-95> (дата звернення: 17.11.2020)

25. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.01.1996 № 116 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/116-96-%D0%BF> (дата звернення: 17.11.2020)

26. Кононова І.В.; Бакум А.О. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2016, 6 (2): 19-23.

27. МСА (ISA) 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN79800>

28. Манухіна М.Ю. Особливості аудиту операцій з основними засобами на підприємстві. Інноваційна економіка, 2013, 10: 128-133.

29. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 17.11.2020)